

“Wat was het effect van de vondst van de Heilige Lans op de Kruisvaarders en wat zijn de voornaamste overeenkomsten en verschillen in de bronvermelding van deze gebeurtenis?”

Bachelor Scriptie Geschiedenis

Emma Beelaerts van Blokland

Student Nummer: 3374920

Begeleider: Mr. R.M.J. Meens

Augustus 2011

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING	3-6
BRONNEN	7-11
- Gesta	
-Fulcher	
- Raymond van Aguilers	
HET CONCILIE VAN CLERMONT	12-17
- Robert van Rheims	
- Baldric van Dol	
- Gesta Francorum	
- Fulcher van Chartres	
HET BELEG VAN ANTIOCHIË EN DE VONDST VAN DE HEILIGE LANS	18-21
- Raymond van Aguilers	
- Fulcher van Chartres	
- Gesta Francorum	
DE SLAG TEGEN KERBOGHA	22-26
CONCLUSIE	26-28
BIBLIOGRAFIE	29-30

INLEIDING

“Deus lo Volt! Deus lo Volt! Deus lo Volt!” scandeerde het publiek toen Paus Urbanus II een toespraak hield op het Concilie van Clermont in 1095¹. Deze toespraak, gericht op een publiek van 310 bisschoppen en abten, riep op tot een heilige pelgrimstocht naar het oosten². De pelgrimstocht was in eerste instantie gericht op het te hulp schieten van de Oosterse kerk. De keizer van het Byzantijnse rijk had namelijk kort daarvoor Urbanus om hulp gevraagd tegen de oprukkende heidenen in het oosten³. De intentie van Urbanus’ toespraak was in eerste instantie niet gericht op de verovering van Jeruzalem, hoewel dit later wel als het doel van de Kruisvaarders werd omschreven. Fulcher van Chartres, een clericus die aanwezig was bij zowel het Concilie van Clermont als het grootste deel van de Eerste Kruistocht, maakt er geen melding van dat Urbanus zou hebben opgeroepen tot een christelijke herovering van Jeruzalem⁴. Christenen werden, volgens Fulcher, wel opgeroepen om heidenen te verjagen uit het oosten, maar over een verovering van de Heilige Stad repte Urbanus met geen woord. Toch wordt Jeruzalem door vele andere auteurs, die niet aanwezig waren in Clermont, aangeduid als het ultieme streven van de Kruisvaarders⁵. Het incorporeren van de Heilige Stad in de toespraak van Urbanus gebeurde blijkbaar naderhand. De blik op Jeruzalem als eindbestemming kan een gevolg zijn van de ontberingen die de Kruisvaarders moesten doorstaan tijdens hun trek door het oosten. Jeruzalem was gedurende het verloop van de Kruistocht een baken van hoop geworden voor de Kruisvaarders, een concrete en tegelijkertijd inspirerende locatie waar hun aanwezigheid gerechtvaardigd was. En het gegeven, tenslotte, dat Jeruzalem uiteindelijk werd veroverd kan sommige auteurs er toe hebben gebracht de stad “in hindsight” als aanvankelijk doel van de Kruistocht te bestempelen.

Voordat ik inga op de hoofdvraag, lees is het van belang de aanleiding en de beginfase van de kruistocht de revue te laten passeren, zodat de context waarbinnen de hoofdgebeurtenis, de vondst van de Heilige Lans, helderder naar voren komt.

De oproep tot Kruistocht trok mensen aan van alle rangen en standen: aan de ene kant van het spectrum edelen van Europees statuus als Raymond van Toulouse aan de andere kant iemand als Peter de Kluizenaar, een prediker uit Picardië in Frankrijk die een groep arme boeren in wat nu de ‘Boerenkruistocht’ genoemd wordt leidde. De deelnemers aan de Boerenkruistocht lieten een spoor

¹ H.E. Mayer, *The Crusades* (New York 1988) 9.

² M.E. Mc Ginty (vernoemd in Peters), *Fulcher of Chartres: Chronicle of the First Crusade* (Philadelphia, 1941).

³ C. Tyerman, *God’s war: A New History of the Crusades* (Harvard University Press, 2006), 60-61.

⁴ Fulcher van Chartres

⁵ Mayer, *The Crusades*, 10.

van vernieling achter in het Rhijnland, Roemenië en Praag. Toen zij eenmaal Constantinopel bereikte in juli 1096, na drie maanden reizen, duurde het niet lang voordat ze ook de buitenwijken van deze stad plunderden. Ze staken vervolgens de Bosporus over en trokken voorbij de invloedssfeer van het Byzantijnse rijk, waar ze snel in mootjes werden gehakt door Turkse troepen. De Boerenkruistocht was hiermee geëindigd en Peter de Kluizenaar begaf zich wederom naar Constantinopel waar hij zich aansloot bij de beter georganiseerde leiders van de Eerste Kruistocht, die ondertussen met een grote legerschaar bij de stad waren aangekomen.⁶

Deze leiders waren Bohemond van Taranto, Boudewijn van Boulogne, Hertog Robert van Normandïe, Godfried van Bouillon en de graven Hugo van Vermandois (de broer van de koning van Frankrijk), Raymond van Toulouse, Robert II van Vlaanderen en Stefan van Blois. Zij bezaten de middelen om grote legers te verzamelen en om deze te onderhouden, in tegenstelling tot Peter de Kluizenaar. Van deze groep machtige edelen was Graaf Raymond van Toulouse het rijkst. Hij beschikte over het grootste leger, samengesteld uit Bourgondiërs en Provençalen, en was hiermee ook meteen het meest invloedrijk.⁷ De vertegenwoordiger van de Paus en in naam leider van de Kruistocht, Adhémar le Puy, reisde ook mee in het gevolg van Raymond van Toulouse, hetgeen aan diens prestige van zijn leiderschap bijdroeg. Deze leiders van de Kruistocht zouden in het oosten in een hevige concurrentiestrijd verwickeld raken.

Hoewel er naast deze prominente figuren tienduizenden 'gewone' mensen meededen aan de Eerste Kruistocht, komen in dit stuk voornamelijk de leiders van de tocht aan bod aangezien er bijna uitsluitend over hen is geschreven. De auteurs van de bronnen verkozen het schrijven over een leider van de Kruistocht boven het beschrijven van minder prominente deelnemers omdat de leiders hen vaak onderhielden en voorzagen van voorraden en bescherming. De objectiviteit van deze auteurs is soms ver te zoeken. Ze waren vaak gelieerd aan rivaliserende partijen en benadrukten vooral de goede daden van hun leider, waarbij die van anderen in een minder goed daglicht kwamen te staan. Wanneer men de Eerste Kruistocht bestudeert, blijft het – meer in het algemeen - een zoektocht naar helderheid in een met schaduw overdekte periode, omdat het aantal bronnen relatief beperkt is. Zoals Christopher Tyerman stelt in zijn boek 'God's War: A New History of the Crusades' dan ook: 'The Picture of the First Crusade is far from clear, well delineated or fixed despite the fierce attention it has attracted over more than 900 years. Its story can only be tentative and incomplete, the stuff of legend indeed.'⁸

⁶ Mayer, *The Crusades*, 41.

⁷ Ibidem, 43.

⁸ Tyerman, *God's war: A New History of the Crusades*, 61.

De Kruisvaarders vertrokken in september 1096 uit Constantinopel en trokken door een in hun ogen heidens land dat krioelde van de ongelovige Turken of “Saracenen” (de tegenstanders werden verschillend aangeduid). Na een tocht van 13 maanden bereikten de Kruisvaarders op 21 oktober 1097 de stad Antiochië⁹, de op één na belangrijkste stad (na Constantinopel) van het Byzantijnse rijk, die kort ervoor verloren gegaan was aan de Turken¹⁰. Antiochië zou twee belegeringen meemaken in een jaar, de een nog gruwelijker dan de ander. De Kruisvaarders belegerden eerst zelf de stad, waarop zij na acht maanden de gehele stad innamen behalve de citadel, waarin de gouverneur van Antiochië, Yaghisiyan, zich verschanst had¹¹. Vervolgens werden de Kruisvaarders op hun beurt belegerd door de Perzische sultan onder leiding van de Turkse gouverneur van Mosul, Kerbogha. Dit beleg van Antiochië door Kerbogha en zijn troepen wordt ook wel het tweede beleg van Antiochië genoemd en duurde van 3 tot 28 juni 1098. Dit tweede beleg, wat zich daar heeft afgespeeld en hoe de bronnen de gebeurtenissen weergeven, is het onderwerp van mijn scriptie. Tijdens dit beleg gebeurde er namelijk iets bijzonders. Terwijl de Kruisvaarders opgesloten zaten binnen de stad en in erbarmelijke toestanden verkeerden, kwam een boer genaamd Peter Bartholomeus die met de Kruistocht meetrok, met een opmerkelijk verhaal. Hij had een serie visioenen ontvangen die hij na enige aarzeling besloot mee te delen aan de leiders van de Kruistocht. In deze visioenen openbaarde de Sint Andreas aan hem dat de Heilige Lans, de lans waarmee Jezus door de Romeinse soldaat Longinus in zijn zij werd doorboord terwijl hij aan het kruis hing, zich zou bevinden onder de basiliek van Sint Pieter in Antiochië. Na inspannende opgravingen werd een object gevonden waarvan men dacht dat het de ‘Heilige Lans’ was, of althans een deel ervan. De Lans werd met veel vreugde ontvangen en de daaropvolgende slag tegen de troepen van Kerbogha werd gewonnen.

De overgeleverde bronnen die geschreven zijn in de nasleep van de verovering van Jeruzalem in 1099 danken de overwinning van de Kruisvaarders in Antiochië aan de kracht van de Lans. Toch zijn er ook auteurs die niet meteen overtuigd waren van de authenticiteit van de Lans. Hun verhaal biedt een andere visie op de opzienbarende vondst. Verder zijn er naar aanleiding van praktische overwegingen kanttekeningen te plaatsen bij het grote belang dat hieraan werd toegeschreven. Tussen de vondst van de Lans en de slag tegen Kerbogha ging namelijk een periode van twee weken voorbij. Aangezien meerdere bronnen de vondst van de Lans beschrijven als de oorzaak van de overwinning, rijst de vraag waarom de Kruisvaarders, die in erbarmelijke omstandigheden verkeerden, twee weken hebben gewacht voordat ze de kracht van de Lans inzetten en ten strijde trokken. Dit onderzoek zal zich bezighouden met de vraag: ‘Wat was het effect van de vondst van de

⁹ Mayer, *The Crusades*, 50.

¹⁰ Mayer, *The Crusades*, 50.

¹¹ Tyerman, *God’s War: A New History of the Crusades*, 135.

Heilige Lans op de Kruisvaarders en wat zijn de voornaamste overeenkomsten en verschillen in de bronvermelding van deze gebeurtenis?' Hierbij wordt ook de nasleep van de slag tegen Kerbogha betrokken en de manier waarop de Lans is gebruikt door de leiders van de Kruistocht als machtssymbool en politiek instrument.

Hoewel het een interessante kwestie is, richt mijn scriptie zich niet op de kwestie van de authenticiteit van de Lans zelf. In de vroege middeleeuwen waren zeer veel relieken waarvan de authenticiteit nauwelijks te achterhalen is maar die in ieder geval in twijfel te trekken is. In Constantinopel bestond zelfs al een Heilige Lans die mogelijk door Adhémar le Puy gezien was tijdens zijn verblijf in de stad in 1097.¹² Het is daarom minder zinvol te onderzoeken of de lans die de Kruisvaarders vonden in de basiliek van Sint Peter echt de Lans was waarmee Jezus in zijn zij werd gestoken. Dit onderzoek richt zich, in beantwoording van de hoofdvraag, op het religieuze klimaat waarin de vondst van de Heilige Lans plaatsvond, het belang dat gehecht werd aan de Heilige Lans in de slag tegen Kerbogha en de manier waarop de Heilige Lans werd gebruikt door de leiders van de Kruistocht. Hierbij gebruik ik verschillende bronnen, allen geschreven door ooggetuigen van de Eerste Kruistocht enkele jaren na de verovering van Jeruzalem in 1099. Deze bronnen zijn de belangrijkste overleveringen van de Eerste Kruistocht en van de vondst van de Lans

De bronnen zijn schaars en zeer gekleurd. Daarom is het achterhalen van waarheden niet het primaire doel van dit onderzoek. Het gaat in dit onderzoek om de interpretaties van de gebeurtenissen en de achterliggende redenen van deze interpretaties. Ieder aspect van de hoofdvraag, die eerder genoemd zijn, zal systematisch onderzocht worden aan de hand van de overgeleverde bronnen. Bij iedere bron zal ik mij afvragen waarom zij gebeurtenissen en personen op een bepaalde manier afschilderen en hoe dit hun blik op de Heilige Lans beïnvloedt.

¹² J.S.C. Riley Smith, *The First Crusade and the Idea of Crusading* (Philadelphia, 1986), 97.

BRONNEN

'The siege of Antioch from October 1097 to June 1098 provided the twelfth century with its own Trojan War, famed in verse, song and prose, commemorated in stone and glass, the central episode of trial and heroism in epic and romantic recounting of the First Crusade.'¹³

Dit citaat van Christopher Tyerman geeft weer in hoeverre de Eerste Kruistocht en het beleg van Antiochië zijn gemythologiseerd in de twaalfde eeuw. Als gevolg van deze legendevorming ontstond er ook een zeer eenzijdig beeld van de erfenis van de Kruistochten. Ook in het Midden-Oosten is het idee van de Kruistochten als een opmerkelijk fenomeen, zoals in het Westen, nog steeds aanwezig. De blik daar, is echter zeer negatief. Toen de president van de Verenigde Staten George W. Bush in 2001 refereerde naar de 'war on terror' en dit vergeleek met een "crusade", bracht dit veel teweeg bij zowel Europeanen als landen in het Midden-Oosten, en moest hij deze term snel terugnemen. Voor Islamieten heeft het woord "kruisvaarders" een zeer nare bijmaak; het staat synoniem voor religieuze intolerantie en extreme geweldpleging tegen Islamieten.¹⁴

De zware tocht van de Kruisvaarders wordt door de westerse bronnen gepresenteerd als een reis van vrome christenen die ondanks honger, vermoeidheid en de dreiging van heidenen uiteindelijk de heilige stad Jeruzalem bereiken en deze stad veroveren. Het tweede beleg van Antiochië vormt hierin een episode waarbij de christenen de Turken trotseren en deze heidenen worden verslaan dankzij de goedgezindheid van hun christelijke God. Aan de wonderbaarlijke vondst van de Heilige Lans wordt, in eerste instantie, een belangrijke rol toegeschreven in een aantal (niet alle) bronnen omdat het sterk tot de verbeelding spreekt. God staat daarmee immers in direct contact met de Kruisvaarders. Het is het ultieme 'underdog' verhaal waarbij God de Kruisvaarders laat weten dat zij uitverkoren zijn en zijn steun hebben. Dit is het beeld dat naar voren komt uit de bronnen die ik heb geraadpleegd voor mijn onderzoek. De belangrijkste bronnen zijn het werk van Fulcher van Chartres, de *Gesta Francorum* en het werk van Raymond van Aguilers.

Naast deze ooggetuigenverslagen maak ik ook gebruik van bronnen als Baldric van Dol en Robert van Rheims (ook wel Robert de Monnik genoemd). Zij namen zelf niet deel aan de Eerste Kruistocht, maar hebben er wel uitvoerig over geschreven. Baldric van Dol baseerde een groot gedeelte van zijn

¹³ Tyerman, *God's war: A New History of the Crusades*, 135.

¹⁴ British Broadcasting Corporation, 'Americas' (versie 25 september 2001), <http://news.bbc.co.uk/2/hi/americas/1563722.stm> (19 juni 2011).

verslag van de Kruistocht, geschreven rond 1108, op de *Gesta*¹⁵. Robert van Rheims, auteur van de *'Historia Hierosolymitana'*, was mogelijk wel aanwezig bij de toespraak van Urbanus in Clermont¹⁶. Deze bron is daarom van belang in het hoofdstuk 'Clermont'. Hoewel Baldric van Dol en Robert van Rheims geen ooggetuigen waren van de Kruistocht zelf, is hun werk een illustratie van de mytevorming die rond de Kruistocht ontstond. Ik beperk mij in de behandeling van deze bronnen echter alleen tot hun versie van de toespraak van Urbanus in Clermont, omdat hun weergave van die toespraak bij uitstek laat zien dat deze na de "goede afloop" is geschreven. Baldric van Dol en Robert van Rheims zijn in dit opzicht goede vertolkers van het 12^e-eeuwse perspectief op de Kruistochten, waarover Tyerman spreekt aan het begin van dit hoofdstuk.

Hoewel sommigen de Eerste Kruistocht niet zelf meemaakten, schrijven deze auteurs vanuit een perspectief op een aards leven dat volledig doordrenkt is van religieuze denkbeelden. Samen hebben zij een belangrijke bijdrage geleverd aan de beeldvorming van de Kruistochten en de daaropvolgende legendevorming. Deze bronnen geven, naast verslagen van gebeurtenissen, een illustratie van de tijdsgeest en het religieuze klimaat van de tijd van de Eerste Kruistocht en zijn daarom bijzonder waardevol in het beantwoorden van de vraag welk effect aan de vondst van de Heilige Lans in juni 1098 in Antiochië werd toegeschreven.

Alle hierboven genoemde bronnen allen niet geschreven tijdens de Eerste Kruistocht, terwijl de gebeurtenissen zich ontvouwen, maar pas (soms enkele jaren) na de verovering van Jeruzalem op 15 juli 1099.¹⁷ Dit geeft aan de actualiteitswaarde van een dergelijke bron beperkingen heeft. De auteurs kijken immers met een aangepaste blik terug op de gebeurtenissen van de Eerste Kruistocht, waarbij hun terugblik in het teken staat van de glorieuze uitkomst, lees: de inname van Jeruzalem. De bronnen zijn dus later vanuit een overwinnaars-perspectief geschreven. Dit perspectief betekent overigens dat ze niet alleen geneigd zullen zijn de uitingen van Urbanus tijdens het concilie van Clermont te zien als visionair en gebaseerd op een bestaand idee van Christelijke alleenheerschappij, maar dat voornamelijk ook het Beleg van Antiochië achteraf gezien werd als een bijna 'miraculeuze' gebeurtenis, met de vondst van de Lans als het ultieme teken van Gods goedkeuring. Kortom, de betekenis van de vondst van de Lans zou kunnen zijn verschoven door de tijd die erover heen is gegaan tot het moment dat de bronnen tot stand kwamen, en door de ervaringen van de auteurs zelf. De actualiteitswaarde hangt sterk af van het geheugen van de auteurs zelf, waarbij ook van belang is dat auteurs veel van elkaar leenden.

¹⁵Peters, *The First Crusade: the Chronicle of Fulcher of Chartres and Other Source Materials*, 29.

¹⁶Ibidem, 27.

De versies van de verschillende bronnen laten zien dat auteurs ervoor gekozen hebben om een gebeurtenis op een bepaalde manier neer te zetten. Anno 2011 zullen we er nooit achter kunnen komen wat de rol van de Lans was. Op zijn minst kunnen we concluderen dat de Kruisvaarders zich in Antiochië in een benarde positie bevonden en dat zij zich hieruit op een 'wonderbaarlijke' manier hebben kunnen redden, maar dit terzijde. Waar het mij om gaat, is trachten te onderzoeken of en zo ja waarom en hoe, de schrijvers de lans doe rol hebben toegekend.

Gesta Francorum

De onbekende auteur van de tien boeken van de *Gesta Francorum*, geschreven tussen 1100-1101, was waarschijnlijk een ridder uit Zuid-Italië. Zijn allianties verschoven naarmate de Kruistocht vorderde. Waarschijnlijk was hij eerst verbonden aan Bohemond van Apulia (een Italiaan zoals hijzelf) en achtereenvolgens aan de Provençalen Raymond van Pilet en Raymond van Toulouse. De auteur is verder getrokken naar Jeruzalem terwijl Bohemond van Taranto in Antiochië bleef, en hij sloot zich aan bij het gevolg van Raymond van Pilet. Later voegde hij zich bij de stoet van Raymond van Toulouse. Deze anonieme auteur was niet alleen gelieerd aan verschillende leiders en zelf een ridder, maar waarschijnlijk ook aanwezig bij het beleg van Antiochië en de daaropvolgende slag tegen Kerbogha op 28 juni 1098. Deze bron is zeer waardevol omdat de auteur in de omgeving was van verschillende leiders en hij schrijft over religieuze handelingen die worden uitgevoerd en verbindt hieraan militaire successen.¹⁸

Zijn Italiaanse afkomst speelt in zijn verslag van de Eerste Kruistocht op sommige momenten een rol. Na de vondst van Heilige Lans nam de rivaliteit tussen de Italianen en de Provençalen toe. Eerder was er soms sprake van frictie tussen de leiders maar na juni 1098 werd deze machtsstrijd heviger. Het feit dat de auteur van de *Gesta* Italiaans was kan erop wijzen waarom hij positiever was over de Italianen dan over de Provençalen.

Fulcher van Chartres

Fulcher van Chartres schreef zijn relaas waarschijnlijk tussen 1101 en 1127-1128¹⁹. Hij was een man van de kerk en vertrok uit het Westen met het leger van Stefan van Blois, Robert van Normandië en Robert van Vlaanderen. Eenmaal in Edessa werd hij echter kapellaan van de Boudewijn I van Boulogne. Na de verovering van Jeruzalem in 1099 trok hij naar Edessa maar keerde terug naar de Heilige Stad toen Boudewijn tot koning van Jeruzalem werd gekroond in 1100. Fulcher bleef de kapellaan van Boudewijn tot diens dood in 1118 en woonde tot 1027 in Jeruzalem²⁰. Het werk van Fulcher beslaat drie boeken, waarvan deel twee is gewijd aan Boudewijn I en de derde aan

¹⁸ D.S. Bachrach *Religion and the Conduct of War, C. 300-1215* (Woodbridge, 2003), 110.

¹⁹ Peters, *The First Crusade: the Chronicle of Fulcher of Chartres and Other Source Materials*, 47.

²⁰ Ibidem.

Boudewijn II. Hij was zelf niet bij het eerste beleg van Antiochië omdat hij toen met Boudewijn I op reis was naar Edessa. Bij de beschrijving van deze gebeurtenis maakt hij gebruik van *de Gesta* en Raymond van Aguilers.

Raymond van Aguilers

Raymond van Aguilers was, evenals Fulcher, een kapelaan van een van leiders van de Kruistocht. Dit was de rijkste en machtigste leider van de Kruistocht, Graaf Raymond van Toulouse. De kapelaan schreef zijn werk '*Historia Francorum Qui Ceperunt Iherusalem*' voor 1105. Zijn relaas beschrijft in groot detail de vondst van de Lans en benadrukt de religieuze openbaringen waarmee de Kruisvaarders te maken krijgen. Bij Raymond van Aguilers komt, meer duidelijk dan in de andere bronnen, een zekere partijdigheid naar voren. Hij plaatst Raymond van Toulouse op de voorgrond bij de vondst van de Heilige Lans en schetst een beeld van Provençaalse monopolie over de Lans. Het is duidelijk dat Raymond van Aguilers, in vergelijking met de andere bronnen, schrijft met een bepaald doel voor ogen. Dit doel is het illustreren van de grote rol die Raymond van Toulouse speelde in de Eerste Kruistocht en zijn bijzondere associatie met de Heilige Lans.

De waarde van het werk van Fulcher, de auteur van de *Gesta*, en van het verslag van Raymond van Aguilers, ondanks het verenigende element dat de auteurs allemaal de Kruistocht hebben doorstaan, is wisselend. Alle schrijvers waren verbonden aan een leider van de Kruistocht. Fulcher en Raymond van Aguilers waren kapellanen en de auteur van de *Gesta* was waarschijnlijk een ridder. Deze band met een vorst of leidinggevende kan effect hebben gehad op hun weergave van gebeurtenissen. De leiders van de Kruistocht kochten gedurende de Eerste Kruistocht voorraden voor hun volgelingen, ze kochten zelfs meerdere malen paarden wanneer een van hun ridders zonder paard kwam te zitten. Men was zeer afhankelijk van deze rijke leiders, zo schrijft Stefan van Blois, een Franse leider van de Kruistocht, in een brief aan zijn vrouw: '*Velen van onze Fransmannen zouden zijn gestorven door honger als de zegen van God en ons geld hen niet had geholpen.*'²¹ Behalve Fulcher, de auteur van de *Gesta* en Raymond van Aguilers, waren ook vele anderen afhankelijk van de rijkdom van de leiders van de Kruistocht. De machtspositie van de leiders zal zeker een effect hebben gehad op de wijze waarop de auteurs te werk gingen.

Het is daarom belangrijk om in de volgende hoofdstukken rekening te houden met de waarde en beperkingen van de bronnen die ik gebruik. Ze zijn, vanwege de relatie tussen auteurs en machthebbers, de tijd waarin ze zijn geschreven en het publiek waarvoor ze zijn geschreven, alle

²¹ Riley Smith, *The First Crusade and the Idea of Crusading*, 68.

gekleurd. De bronnen geven een bepaalde tijdsgeest aan waarin religie allesoverheersend was. Het wereldbeeld werd gevormd aan de hand van religieuze interpretatie van wereldlijke gebeurtenissen. Het is belangrijk om te benadrukken dat het in dit stuk niet gaat om de ultieme waarheid betreffende de vondst van de Heilige Lans, of om de gegrondheid van de verklaringen van de auteurs te achterhalen. Het doel van dit onderzoek is om erachter te komen wat het effect van de vondst van Heilige Lans was op de Kruisvaarders van de Eerste Kruistocht en met name hoe dit werd weergegeven en geïnterpreteerd. Het effect is dus niet een finaal begrip, maar het is het effect dat toegeschreven werd aan de Lans door verschillende, gekleurde bronnen die allen een eigen beweegreden hadden om de Lans zelf en de gebeurtenissen en personen eromheen op een bepaalde manier neer te zetten.

HET RELIGIEUZE KLIMAAT EN CLERMONT

Om het religieuze en politieke klimaat waarin de auteurs van de bronnen leefden beter te begrijpen is het van belang de toespraak van Urbanus en de daaropvolgende gebeurtenissen beter te beschouwen.

Het einde van de 11^e eeuw was, voor het christelijke westen niet alleen een periode van confrontatie met het niet-christelijke oosten maar ook met ketters en afvalligen in eigen huis, zoals in Zuid-Frankrijk. Dit neemt niet weg dat Paus Gregorius VII, de voorganger van Urbanus al in 1074 plannen had om een leger te vormen om de christenen in het oosten te bevrijden.²²

De twee directe voorgangers van Urbanus, Paus Alexander II (1061-1073) en Paus Gregorius VII (1073-1085), hadden tijdens hun pontificaat enige aanpassingen gebracht aan de manier waarop de kerk tegen religie in samenhang met oorlog keek.²³ Bisschop Anselm II van Lucca bracht rond 1083 zijn 'Collectio canonum' uit waarin hij de ideeën van Augustinus van Hippo uiteenzette met betrekking tot een rechtvaardige oorlog.²⁴ Naast het vast stellen van het concept van een legitieme oorlog versus een niet legitieme oorlog, ontwikkelde zich vanuit de kerk ook een ander perspectief ten opzichte van het plegen van een moord tijdens het voeren van een oorlog. Eerst werd het plegen van een moord als een zonde beschouwd dat direct in tegenspraak stond met christelijke normen en waarden. Onder invloed van Alexander II en Gregorius VII werd echter naar voren gebracht dat het doden van de vijand niet zondig was. Alexander II benadrukte zelfs dat het doden van Saracenen bewonderenswaardig was²⁵. Het doden van een niet-christelijke vijand in tijden van oorlog zou de pleger niet zondig maken, maar deze juist ontdoen van zijn zonden. De traditie in het post-Karolingische rijk om eucharistie te vieren en wijdingen te doen aan gesneuvelde soldaten, rituelen waardoor de hele samenleving gebonden werd door religie, zal hierbij een rol hebben gespeeld. Deze vieringen en wijdingen hadden als doel om goddelijke hulp te vragen bij oorlogen. Het concept van goddelijke aanwezigheid en steun tijdens oorlogen en slagen was al aanwezig bij de Karolingers. Zoals Bachrach stelt: '*At the broadest level, the overwhelming majority of the surviving evidence points to a society that believed in the power and willingness of God and the saints to intervene in human affairs.*'²⁶

Naast deze ontwikkelingen was men bovendien gewend geraakt aan strijd tegen niet-christenen in Spanje, Noord Afrika en Sicilië. Tegelijkertijd kwamen oorlogen tussen christenen ook vaker voor, een

²² Tyerman, *God's War: A New History of the Crusades*, 49.

²³ Bachrach *Religion and the Conduct of War*, 103.

²⁴ Riley Smith, *The First Crusade and the Idea of Crusading*, 17.

²⁵ Tyerman, *God's War: A New History of the Crusades*, 56.

²⁶ Bachrach *Religion and the Conduct of War*, 107.

gegeven dat met name door kerkelijke leiders werd betreurd.²⁷ Door het vechten tegen heidenen was een sterke ideologie ontstaan, een 'zij zijn slecht' en 'wij zijn goed' idee. Het gevolg van oorlogen tussen christenen was het ontstaan van een het idee van een 'just war'. Om te legitimeren waarom een christelijk leger ten strijde trok tegen een ander christelijk leger moest de eigen inzet gelegitimeerd worden. Een sterke lobby kwam naar voren dat benadrukte waarom de eigen partij de overwinning verdiende en de andere niet. Deze elementen zouden bij elkaar komen bij de Eerst Kruistocht.

Het religieuze en politieke klimaat vormde de basis voor de toespraak in Clermont waarin Urbanus II tot een heilige oorlog tot zou oproepen. Het idee dat God aanwezig was en zelf intervenieerde in het aardse leven als men religieuze rituelen uit zou voeren was een basis element van de Kruistocht. Zonder dit idee zou het de oproep om op Kruistocht te gaan minder aanspraak hebben gehad, er was dan immers geen sprake van een band tussen deze ondernemingen.

De reactie van mensen om op Kruistocht over te gaan is een gevolg van de eerdere ontwikkelingen op het gebied van religie en politiek die onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. De kerk werkte vanaf de Karolingische tijd nauw samen met de politieke structuren van het Frankische rijk. De bevolking van zowel het Frankisch rijk als Engeland en Duitsland had sterke relaties opgebouwd met lokale kloosters en kerken en, in Engeland en Duitsland vooral, waren heersers afhankelijk van giften en politiek advies van clerici.²⁸

De enthousiaste reactie op de toespraak van Urbanus in Clermont biedt een blik op het religieuze klimaat van de late elfde en begin twaalfde eeuw. De toespraak van Urbanus moet opzwevend zijn geweest, het moet elementen hebben bevat die mensen in het Westen aanspraken. De manier waarop de toespraak bij Clermont is weergegeven door verschillende bronnen geeft een bepaald wereldbeeld weer en een historisch besef van de schrijver. Het eloquent opschrijven van de toespraak van Urbanus had ook een manier kunnen zijn waarop auteurs hun begaafdheid wilden tonen.

In een wereld waar de kerk een van de oudste instituties was en ook een belangrijke politieke rol speelde, is het niet verbazend dat men meteen de woorden van Urbanus ter harte nam. Het religieuze klimaat waarin de Kruisvaarders eropuit trokken komt enigszins naar voren uit de toespraak van Urbanus, als men de bronnen wil geloven. De toespraak is relevant omdat het een indruk geeft van de belevingswereld van de Kruisvaarders en dus ook van het perspectief van waaruit de latere ontdekking van de Heilige Lands werd gedaan. Duidelijk komt naar voren dat in die

²⁷ Ibidem, 109.

²⁸ Tyerman, *God's War: A New History of the Crusades*, 45.

belevingswereld religieuze verklaringen en zingeving werden gegeven aan gebeurtenissen. Eenzelfde religieus klimaat en dezelfde belevingswereld komen naar voren bij de vondst van de Lans. Dit betekent overigens niet dat de hele Kruistocht gezien moet worden als een uitsluitend religieus initiatief. Er bestaat ook genoeg bewijs dat erop duidt dat andere motieven, vooral sociaal-economische, meespeelden bij de trek naar Jeruzalem.

En toch leeft er een zeker idee dat de Kruistochten als grootschalige ondernemingen gevoerd werden uit enkel en alleen religieus fanatisme en de drang om Jeruzalem te bevrijden van de heidense bezetting. De Paus bood immers de mogelijkheid tot aflaat van zonden in het hiernamaals als men op Kruistocht zou gaan. Er kan echter enige nuance gebracht worden in dit beeld. De Kruistochten stonden zeker in het teken van de christelijke religie, maar er waren ook andere aanleidingen om aan deze tocht deel te nemen. Deze overwegingen komen naar voren in de verschillende versies van de toespraak van Urbanus in 1095 in Clermont. Urbanus houdt een toespraak voor clerici op het Concilie van Clermont en roept hier op tot een tocht naar Jeruzalem om de stad te bevrijden van de heidenen.

De overwegingen waarom men op Kruistocht gingen tonen dat het hart van de Eerste Kruistocht niet alleen vervuld blijkt te zijn geweest van een religieus vuur. Uit bronnen als Robert van Rheims en Baldric van Dol blijkt dat het gaan op Kruistocht ook een manier was om te ontkomen aan de politieke conflicten in eigen land. In het achterhoofd van vele Kruisvaarders zal zeker een verlangen naar land en macht hebben gesmeuld. Het is geen toeval dat er zich een onderlinge rivaliteit ontwikkelde tussen leiders van de Kruistocht en dat er later meerdere Kruisvaarderstaten werden opgericht. Het is belangrijk om deze motieven te onderkennen omdat deze motieven vorm hebben moeten geven aan het besef en de acties en reacties van de Kruisvaarders terwijl ze op Kruistocht waren zullen hebben beïnvloed.

Robert van Rheims

*'Oh, ras van de Franken, ras van over de bergen, ras gekozen en geliefd door God –zoals blijkt uit vele van uw werken- onderscheiden van alle naties door de ligging van jullie land en door jullie katholieke geloof en eerbetoon aan de heilige kerk!*²⁹ Hiermee begon, volgens Robert van Rheims, de toespraak waarmee Urbanus mensen opriep om op Kruistocht te gaan. Het is opvallend dat in deze bron Urbanus een zeer dramatische toespraak houdt die specifiek gericht is op de Franken. Robert van Rheims, zelf een Frank, wil naar voren laten komen dat Urbanus ervan overtuigd was dat de Franken bijzonder waren. In de bron van Robert van Rheims worden de woorden van Urbanus

²⁹ D.C. Munro, *Urban and the Crusaders* (Philadelphia, 1895), 5-8.

getransformeerd tot een persoonlijke boodschap en opdracht aan de machtige en uitverkoren Frankische bevolking.

In de verschillende versies van de toespraak van Urbanus in 1095 bij het Concilie van Clermont zijn andere redenen naast het christelijk ideaal die aangeven waarom het gaan op Kruistocht een goede keuze is. Volgens Robert, de Monnik, van Rheims zei Urbanus in zijn toespraak: '...dit land dat jullie bewonen, aan alle kanten ingesloten door de zee en omringd door bergentoppen, is te smal voor jullie grote bevolking; het is niet heel welvarend en het brengt niet genoeg voedsel op om de bevolking te eten te geven.'³⁰ Hieruit blijkt dat er onvrede te bespeuren was onder de bevolking. De onvrede zou mogelijk te wijten zijn aan overbevolking en slechte oogsten. Robert van Rheims schrijft ook dat Urbanus de bevolking verzoekt om onderlinge oorlogen te laten ophouden: 'breng een einde aan jullie ruzies, laat oorlogen ophouden en laat alle onvrede en controverses verdwijnen. Trek eropuit richting het Heilige Graf.'³¹ Hier geeft Robert van Rheims aan dat er veel frictie was tussen verschillende machthebbers. Het gaan op Kruistocht kan dus als een soort aderlaten hebben gefungeerd voor een ziek Frankisch rijk, om in de medische termen van die tijd te spreken.

Baldric van Dol

Ook in de bron van Baldric van Dol verwijst Urbanus naar een interne machtsstrijd: '...jullie gaan tekeer tegen jullie broeders en hakken elkaar in stukken.'³² Baldric schrijft dat Urbanus ridders beveelt op te houden met onderlinge rivaliteiten en ruzies en raad ze hierna aan om zich te verenigen onder het kruis: 'Als jullie je ziel wilt redden, doe afstand van het keurslijf van het ridderschap, of ga dapper voort, als ridders van Christus, en haast je om de Oosterse Kerk te verdedigen.'³³ Hieruit blijkt, net zoals bij Robert van Rheims, dat er sprake was van interne conflicten binnen het Frankische rijk die verband hielden met het gaan op Kruistocht. Daarbij speelde ook een rol dat een Kruistocht onder eigen leiding de Paus de gelegenheid bood zijn invloed in aardse zaken te doen gelden. De Paus maakte er immers een punt van dat de bisschop Adhémar le Puy aan het hoofd stond van de Kruistocht.

Gesta Francorum

Opvallend is dat in de *Gesta* geen verwijzingen staan naar problemen in het Frankische rijk, terwijl zowel Robert van Rheims als Baldric van Dol, gebruik maken van de *Gesta* als bron van informatie dit wel vermelden. De *Gesta* benadrukt het religieuze aspect van de Eerste Kruistocht en de vroomheid

³⁰ D.C. Munro, *Urban and the Crusaders*, 5-8.

³¹ Ibidem.

³² Krey, *The First Crusade: The Accounts of Eye-Witnesses and Participants*, 33-36.

³³ Ibidem.

van de Franken: 'Degene die hun ziel willen redden moeten niet twifelen om het pad van de Heer te bewandelen.'³⁴, terwijl Robert van Rheims en Baldric van Dol ervoor kiezen om de toespraak ook als een militaire oproep af te schilderen. Urbanus zegt volgens Robert van Rheims: 'Laat de daden van jullie voorvaders jullie inspireren tot het ondernemen van mannelijke initiatieven; de glorie en grootheid van Koning Karel de Grote en zijn zoon Lodewijk, en jullie andere koningen, die allen koninkrijken van de heidenen hebben vernietigd en in deze landen het territorium van de heilige kerk hebben uitgebreid.'³⁵. De bron Robert van Rheims heeft duidelijk een andere toon dan de *Gesta*, het is een meer opzweepende en militante toon die lijkt op een opgewonden oorlogsverklaring. Ook noemt Robert van Rheims twee keer het woord 'oorlog' en eenmaal het woord 'wapens'. Dit komt niet voor in de *Gesta*. Baldric van Dol noemt ook meerdere malen de niet-Christelijke bevolking van het oosten 'ongelovige en bastaard Turken'³⁶. Beide bronnen zijn actief bezig met de vijand te dehumaniseren en de christenen een onderdrukte rol aan te meten. De *Gesta* lijkt, in vergelijking met de andere twee bronnen, meer neutraal en evenwichtig.

Fulcher van Chartres

De beschrijving van de toespraak in Clermont door Fulcher vertoont enige overeenkomsten met de bronnen Robert van Rheims, Baldric van Dol en de *Gesta*. Fulcher schrijft zelf dat het kwaad toenam in alle gebieden van Europa door een wanend geloof, en geeft de Turkse invallen in Roemenie aan als voorbeeld.³⁷ Ook schrijft Fulcher dat Urbanus '*zag dat het geloof van het Christendom vernietigd werd door iedereen, door zowel de clerici als de leken. Hij zag dat vrede werd verworpen door de prinsen van de wereld, zij hielden zich bezig met oorlogszuchtige wedijver en onderlinge ruzie.*'³⁸ Fulcher geeft duidelijk aan dat de politieke situatie in het Frankische rijk versplinterd is, dit kwam omdat men niet het christelijke ideaal hoog hield. Hier komt het christelijke wereldbeeld naar voren: de onstabiele politieke situatie is te wijten aan het teloor gegaan van de christelijke normen en waarden. In de toespraak van Urbanus zelf maakt Fulcher er geen melding van dat de Paus zich tot alleen de Franken richt, het publiek is breder dan in de versie van Robert van Rheims. Zijn toespraak richt zich tot '*Meest geliefde broeders,*'³⁹ hiermee wordt de toon gezet van de rest van zijn toespraak. Men wordt aangesproken om hun mede-christenen in het oosten te bevrijden, en wel snel: '*Haast je op weg, jullie moeten jullie broeders in de Orient helpen, zij die jullie hulp nodig hebben en hierom al*

³⁴ Krey, *The First Crusade: The Accounts of Eye-Witnesses and Participants*, 28-30.

³⁵ Ibidem, 26.

³⁶ A.C. Krey, *The First Crusade: The Accounts of Eye-Witnesses and Participants* (Princeton, 1921), 33-36.

³⁷ McGinty (vernoemd in Peters), *Fulcher of Chartres: Chronicle of the First Crusade* (Philadelphia, 1941), 49.

³⁸ Ibidem, 47.

³⁹ Ibidem, 50.

*vaak hebben uitgeroepen.*⁴⁰

Het is dus moeilijk om te achterhalen wat er echt gezegd is door Urbanus in Clermont, maar dat is ook niet de hoofdzaak. Waar het om gaat is dat de weergave van de toespraak licht werpt op de belevingswereld van die tijd. Door de versies van de toespraak tegenover elkaar te zetten kun je zien hoe verschillende auteurs het verhaal hebben vormgegeven en geïnterpreteerd. Met zekerheid is te zeggen dat de toespraak van Urbanus in Clermont door vrijwel alle bronnen wordt neergezet als de aanzet tot de Eerste Kruistocht. Echter de toespraak zelf is door de verscheidene auteurs op verschillende manieren vormgegeven in een latere fase. Zij schrijven met de verwondering van de Kruisvaarders toen zij eenmaal Jeruzalem hadden veroverd. De toespraak van Urbanus, kan naast de uiteenlopende interpretaties van de bronnen over de inhoud, een indicatie geven in hoeverre religie een concrete beslissende factor was om op Kruistocht te gaan. Hoewel de tocht naar het oosten hoop bood voor achtergestelde mensen in Europa en de mogelijkheid presenteerde voor vooraanstaande edelen om land te verkrijgen, was de rol van het geloof en van God prominent aanwezig in alle bronnen die in dit stuk beschreven zijn. De auteurs verwerkte in de toespraak van Urbanus hun eigen visie op de Kruistocht, en dit vormt de kern van hun perceptie van de Kruistocht en de acties van de Kruisvaarders.⁴¹

⁴⁰ McGinty (vernoemd in Peters), *Fulcher of Chartres: Chronicle of the First Crusade*, 52.

⁴¹ Riley-Smith, *The First Crusade and the Idea of Crusading*, 118.

DE VONDST VAN DE HEILIGE LANS EN PETER BARTHOLOMEUS

Op 3 juni 1098 kwam een einde aan het eerste beleg van Antiochië. Dit beleg vond al sinds 21 oktober 1097 plaats en na een periode van bijna 8 maanden kregen de Kruisvaarders toegang tot de stad. Het einde van het eerste beleg zou echter binnen vier dagen plaats maken voor het begin van het tweede beleg van de stad. De Turkse gouverneur van Mosul, Kerbogha, had Antiochië omsingeld en nu was het de beurt aan de kruisvaarders om als een muis in de val te zitten binnen de stadsmuren. Of zoals Raymond van Aguilers schreef: 'En zo gebeurde het bij hen die met de gratie van God zo lang de Turken hadden belegerd in Antiochië dat zij op hun beurt werden belegerd door de Turken.'⁴² Kerbogha was ten strijde getrokken tegen de Kruisvaarders omdat de Emir van Antiochië om assistentie had gevraagd aan de Sultan van Perzië om zich te verweren tegen de Kruisvaarders. In ruil voor deze assistentie zou de Emir van Antiochië hem Antiochië cadeau doen of een zeer kostbaar geschenk geven.⁴³ Kerbogha, legeraanvoerder van de Sultan van Perzië, was naar Antiochië getrokken en onderweg verzamelde hij meerdere volkeren bijeen om in zijn leger mee te strijden. Het tweede beleg van Antiochië zou 21 dagen duren en eindigen met een overwinning voor de Kruisvaarders. Dit is verbazend aangezien de Kruisvaarders het zwaar te verduren hadden binnen de stadsmuren van Antiochië; Raymond van Aguilers en de *Gesta* stellen dat men bladeren, distels en leer at en dat velen omkwamen door honger en ziekte.

Raymond van Aguilers

Het meest gedetailleerde verslag van de vondst van de Lans wordt gegeven door Raymond van Aguilers. Hij betreft in zijn verslag uitgebreid de visioenen van Peter Bartholomeus. Deze noemt hij niet bij naam maar beschrijft hij als: '*een arme boer, Provençaals van ras*'.⁴⁴ Het is van belang dat hij ervoor kiest om de boer niet een naam te geven. De boer heeft geen individuele identiteit maar heeft wel een algemeen kenmerk, hij is Provençaals en zo verbonden met Raymond van Toulouse. Het verbergen van de identiteit van de boer kan te maken hebben met het feit dat Peter Bartholomeus later in het diskrediet raakte en door middel van een vuurproef de legitimiteit van zijn visioenen moest bewijzen. Het is opvallend dat Raymond van Aguilers schrijft dat deze Provençaalse boer in zijn visioenen de boodschap had gekregen van Sint Andreas dat de Heilige Lans voor Raymond van Toulouse bedoeld was: '*Kom en ik zal je de Lans tonen van onze vader, Jezus Christus, welke jij aan de Graaf zal geven. De Lans komt hem sinds zijn geboorte al toe*'.⁴⁵ Raymond van

⁴² Krey, *The First Crusade: The Accounts of Eyewitnesses and Participants*, 168-169.

⁴³ Ibidem, 163-168.

⁴⁴ Ibidem, 215.

⁴⁵ Ibidem, 216.

Aguilers doet zijn uiterste best een gouden driehoek te creëren tussen Gods gratie, Raymond van Toulouse en de Heilige Lans. Hij benadrukt ook dat de Kruisvaarders het gekozen volk zijn: *'God heeft jullie, uit alle volkeren, gekozen net zoals granen uit tarwe worden gekozen'* zegt de heilige Andreas tegen Peter Bartholomeus⁴⁶. Terwijl Raymond van Toulouse wordt aangewezen als de uitverkoren persoon die de Lans mag ontvangen wordt bisschop Adhémar le Puy afgeschreven als een ongelovig persoon. Volgens Raymond van Aguilers draagt Sint Andreas aan Peter Bartholomeus op om het volgende bericht aan Adhémar, in het bijzijn Raymond van Toulouse en Peter Raymond van Hautpoul, door te geven: *'Waarom ziet de bisschop ervan af om te prediken en om dagelijks zijn volk te bestempelen met het kruis dat hij draagt in hun bijzijn, dit zou hen ten goede komen.'*⁴⁷ Adhémar wordt zo omschreven als een bisschop die niet alles doet in zijn macht om de Kruisvaarders te helpen en de goedkeuring van God te krijgen. Hier wordt Raymond van Toulouse naar voren geschoven als iemand die persoonlijk door God was uitgekozen om het ultieme symbool van goddelijke steun in ontvangst te nemen. Toen de Lans eenmaal was gevonden, was het wederom Adhémar die de Lans niet meteen accepteerde: *'De bisschop, echter, dacht dat het alleen woorden waren; maar de Graaf geloofde het en overhandigde de man die dit had gezegd aan zijn kappelaan, Raymond, om te bewaken.'*⁴⁸ Dit is een van de twee keren dat Raymond van Aguilers naar zichzelf verwijst in verband met de Lans, waarmee hij zichzelf ook met de Lans verbindt.

De vondst van de Lans werd, in het relaas van Raymond van Aguilers, vreugdevol ontvangen. Hij schrijft: *'De blijdschap en het gejubel dat de stad vervulde kan ik niet beschrijven.'*⁴⁹

Fulcher van Chartres

*'Nadat de stad was ingenomen, werd een Lans gevonden door een bepaalde man. Toen de Lans ontdekt werd in een gat in de grond van de Sint Pieter Kerk, stelde hij zelfverzekerd dat, volgens de Bijbel, het de Lans was waarmee Longinus de rechter zijde van Christus had gestoken. Hij zei dat dit aan hem was verteld door Sint Andreas de Apostel.'*⁵⁰ Zo omschrijft Fulcher de vondst van de Lans. Wederom, net zoals bij Raymond van Aguilers, wordt de naam van Peter Bartholomeus niet prijsgegeven. Aangezien Fulcher aangeeft dat men twijfelde over de visioenen van Peter Bartholomeus is het onwaarschijnlijk dat hij zijn naam verborg om de Lans niet in het diskrediet te brengen. Het is meer waarschijnlijk dat omdat Fulcher ervoor koos de twijfelende partijen naar voren te halen in zijn verhaal omdat hij zelf ook twijfelde. Door de persoon niet te benoemen die het initiatief betreffende de Lans op gang had gezet, geeft hij aan dat dit individu niet van belang was.

⁴⁶ Krey, *The First Crusade: The Accounts of Eyewitnesses and Participants*, 176-182.

⁴⁷ Ibidem.

⁴⁸ Ibidem.

⁴⁹ Ibidem.

⁵⁰ McGinty (vernoemd in Peters), *Fulcher of Chartres: Chronicle of the First Crusade*, 76.

Peter Bartholomeus benoemen was niet belangrijk omdat zijn visioenen van dubieuze aard waren en bovendien was deze Peter van laag komaf. Fulcher benoemt wel Raymond van Toulouse als persoon die zich de Lans toe-eigent: *'...de Bisschop dacht dat de Lans niet echt was, maar de Graaf hoopte van wel.'*⁵¹. Wederom komt naar voren dat Adhémar le Puy (de Bisschop uit het citaat) twijfels had over de authenticiteit van de Lans. Mogelijk zal deze officiële vertegenwoordiger van de Paus er moeite mee hebben gehad dat zo'n bijzonder relik door een eenvoudige boer was gevonden. Ook schrijft Fulcher dat terwijl iedereen vierde dat de Lans was gevonden, Raymond van Toulouse het object in zijn bezit had⁵². Hiermee geeft hij aan dat Raymond van Toulouse een belang had bij het vaststellen van de authenticiteit van de Lans. Fulcher schrijft niet dat de Lans Raymond van Toulouse toebehoorde, wel dat hij zichzelf de Lans toe-eigende als persoonlijk bezit. De reden dat Fulcher ervoor koos om de twijfelaars in beeld te brengen zou verklaard kunnen worden door zijn afkomst. Fulcher was een Italiaan en als we van de bron van Ralf van Caen uitgaan, ontstond er tijdens het beleg van Antiochië een sterke verdeeldheid onder de leiders van de Kruistocht, vooral tussen de Provençaalse en Italiaanse Noormannen omdat Raymond van Toulouse zich de Lans toe-eigende⁵³. Fulcher zou zo gezien kunnen worden als een product van deze rivaliteit. Twijfelaars terzijde, Fulcher schrijft dat de vondst van de Heilige Lans door iedereen in Antiochië positief werd ontvangen. Fulcher stelt dat de vondst van de Lans leidde tot het vieren van feest en dat het object gedurende een periode van 100 dagen hoog in aanzien stond bij iedereen.⁵⁴

De Gesta Francorum

De *Gesta* noemt, in tegenstelling tot Raymond van Aguilers en Fulcher, wel de naam van het individu dat visioenen ontving van Sint Andreas. In de *Gesta* wordt dit individu Peter genoemd, de pelgrim.⁵⁵ Peter vertelt over zijn visioenen maar de Kruisvaarders geloofden hem niet meteen. De auteur van de *Gesta* schrijft dat deze twijfel toe te schrijven is aan de angstige positie waarin de Kruisvaarders zich bevonden in Antiochië.⁵⁶ De Kruisvaarders geloven zijn verhaal echter nadat Peter heeft gezworen dat zijn visioenen echt zijn. Er wordt een initiatief ondernomen om de Lans te vinden in de kerk van Sint Pieter. De Lans krijgt vervolgens een warm onthaal. De *Gesta* zegt: *'de hele stad verkeerde in een staat van onmeetbare vreugde.'*⁵⁷.

De *Gesta* zegt bij de vondst van de lans niets over personen aan wie het bezit van de lans

⁵¹ McGinty (vernoemd in Peters), *Fulcher of Chartres: Chronicle of the First Crusade*, 76.

⁵² Ibidem, 76.

⁵³ T. Asbridge, 'The Holy Lance of Antioch: Power, Devotion and Memory on the First Crusade', *Reading Medieval Studies* 33 (2007) 12.

⁵⁴ McGinty (vernoemd in Peters), *Fulcher of Chartres: Chronicle of the First Crusade*, 76.

⁵⁵ Krey, *The First Crusade: The Accounts of Eyewitnesses and Participants*, 174-176.

⁵⁶ Ibidem.

⁵⁷ Ibidem.

toebehoort. Er wordt niet naar de Lans verwezen als eigendom van Raymond van Toulouse. Dit is een opvallend verschil met de bron van Raymond van Aguilers en Fulcher. De bron neemt een meer neutrale positie aan ten opzichte van de vondst van de Lans zelf. Dit komt mogelijk door de verschillende allianties die de schrijver van de Gesta was aangegaan. Eerst was hij in dienst van Bohemond, toen van Raymond Pilet en later van Raymond van Toulouse⁵⁸. Het is mogelijk dat hij sympathiseerde met meerdere lezingen van de gebeurtenissen en daarom een evenwichtig beeld wilde geven van gebeurtenissen.

Een overeenkomst tussen de bronnen is de eerste reactie van de kruisvaarders in Antiochië. De Lans werd ontvangen met blijdschap en gejubel, wat erop wijst dat de authenticiteit van de Lans in eerste instantie werd geloofd. Hoewel de schrijvers deze reactie allemaal erkennen wordt er toch een waardeoordeel over de Heilige Lans gegeven. Fulcher schrijft dat Graaf Raymond van Toulouse hoopt dat de Lans echt is en dat men voor een periode van 100 dagen de Lans in hoog aanzien hielden. Dit geeft een beperkte waarde aan de Heilige Lans. In de Gesta staat dat men feest vierden toen de Lans werd gevonden, maar dit gebeurde pas nadat Peter Bartholmeus had gezworen dat zijn visioenen echt waren. Er bestond in eerste instantie twijfel. Raymond van Aguilers probeert in zijn verhaal de vondst van de Heilige Lans en de wil van God zo nauw mogelijk te verweven met de belangen van Raymond van Toulouse. In het stuk van Raymond van Aguilers is er vrijwel geen twijfel over de authenticiteit van de Lans en behoort deze rechtmatig toe aan Raymond van Toulouse.

⁵⁸ Riley-Smith, *The First Crusade and the Idea of Crusading*, 61.

DE SLAG TEGEN KERBOGHA

De Slag tegen Kerbogha vond plaats op 28 juni 1098. Dit is merkwaardig aangezien de Lans twee weken eerder, op 14 juni, was ontdekt in de Basiliek van Sint Peter. Op 28 juni, na drie weken belegerd te zijn door de troepen van Kerbogha, stonden de Kruisvaarders volgens Thomas Asbridge *'on the brink of defeat'*⁵⁹. De Kruisvaarders zaten in een lastig parket: *'for on one side excruciating famine harassed them, on the other fear of the Turks constrained them.'*⁶⁰. Het is dan ook in eerste instantie opmerkelijk dat de uitgehongerde Kruisvaarders een slag winnen tegen het betere bevoorradete en grotere leger van Kerbogha. Echter in een bericht van Adhémar en de Griekse patriarch van Jeruzalem waarin ze de successen van de Kruistocht verklaren, geschreven in oktober 1097, te lezen: *'Wij zijn met weinig in vergelijking met de heidenen. God vecht werkelijk voor ons.'*⁶¹ Hier kan men opmaken dat het gedurende de tocht vaker voorkwam dat de kruisvaarders in de minderheid waren en toch succes hadden. Deze minderheids-situatie was een wederkerend fenomeen in de Kruistocht, en zeker geen unicum. Het verschil met eerdere slagen is de troosteloze positie waarin de Kruisvaarders zich in Antiochië bevonden. Vanwege deze kritieke omstandigheden werd de slag bij Antiochië gezien als een heilige welhaast miraculeuze overwinning. Successen tijdens de Kruistocht waren altijd te danken aan God, maar bij Antiochië werd benadrukt dat zonder de gratie des Gods en de vondst van de Lans de Kruisvaarders het er nooit levend vanaf zouden hebben gebracht.

In eenzelfde brief smeekte Adhémar om versterking vanuit het Westen. Het leger werd steeds kleiner en zwakker en hij schreef de brief in naam van de Patriarch van Jeruzalem in de hoop dat dit tot een grotere respons zou leiden.⁶²

Het zou, gezien de benarde positie van de Kruisvaarders, logisch zijn geweest om zo snel mogelijk de confrontatie op te zoeken met de troepen van Kerbogha. Hoe langer er gewacht werd om uit te breken, hoe zwakker de Kruisvaarders werden en hoe kleiner de mogelijkheid om levend uit Antiochië te komen. Zoals eerder genoemd hadden Raymond van Aguilers, Bohemond, Robert van Vlaanderen en Robert van Normandië een brief geschreven aan de Paus waarin ze zeiden dat de overwinning op Kerbogha te danken was aan de Lans. Dit is merkwaardig gezien het tijdsbestek tussen de twee gebeurtenissen. Thomas Asbridge stelt in zijn artikel *'The Holy Lance of Antioch'* dat de slag tegen de Turken vertraagd werd door een groeiende rivaliteit tussen de leiders van de

⁵⁹ Asbridge, *'The Holy Lance of Antioch: Power, Devotion and Memory on the First Crusade'*, 4.

⁶⁰ Peters, *The First Crusade: the Chronicle of Fulcher of Chartres and Other Source Materials*, 222.

⁶¹ Riley-Smith, *The First Crusade and the Idea of Crusading*, 91.

⁶² S. Runciman, *The History of the Crusades* (Cambridge, 1951) 223.

Kruistocht⁶³. Het initiatief van Raymond van Toulouse om zichzelf tot patroon van de Lans te benoemen zou hiermee te maken gehad hebben. Bij de leiders van de Kruistocht bracht de Lans dus geen eenheid maar het wakkerde onderlinge wedijver aan. Asbridge verwijst hierbij naar Ralf van Caen maar stelt vervolgens dat deze bron niet helemaal te vertrouwen is aangezien hij over een zeer lange periode schrijft en dit ervoor zorgt dat de bron onoverzichtelijk is.⁶⁴

Het is daarom mogelijk dat onderlinge rivaliteit ten tijde van het tweede beleg van Antiochië zich niet manifesteerde, maar dat de Kruisvaarders eerder wachtten op nieuwe troepen van Keizer Alexius vanuit Constantinopel. Keizer Alexius was immers onderweg naar Antiochië met Griekse manschappen om de Kruisvaarders te helpen. Echter toen hij hoorde van de erbarmelijke toestanden waarin de Kruisvaarders zich begaven besloot hij om terug te keren.⁶⁵ Het is mogelijk dat de Kruisvaarders verwachtten dat deze troepen op weg waren en wilden wachten op de keizerlijke macht, aangezien zij in vergelijking met de Turken in de minderheid waren.

De slag tegen Kerbogha en de rol van de Heilige Lans wordt door de Fulcher, Raymond van Aguilers en de auteur van de Gesta allen op een andere manier weergegeven. Ze incorporeren allen echter wel een rol voor Pieter de Kluizenaar in hun beschrijving van de slag, zij het dat de rol van Pieter de Kluizenaar, net zoals de rol van de Heilige Lans, aan verandering interpretaties onderhevig is. Fulcher noemt de Heilige Lans bijvoorbeeld niet bij het beschrijven van de slag tegen Kerbogha.

Fulcher van Chartres

In het relaas van Fulcher onderhandelen de Kruisvaarders enigszins uitgebreid met de Turken voor de grote slag op 28 juni. In deze onderhandelingen speelt Pieter de Kluizenaar een prominente rol. Als de Turken het gebied rond Antiochië, toebehorende aan Christenen, niet vreedzaam verlaten, dan vallen de Kruisvaarders de volgende dag aan zo luidt de boodschap. De Kruisvaarders stellen ook iets anders voor: een strijd tussen een beperkt aantal soldaten van iedere kant om de slag te beslissen, zodat het dodental niet te hoog wordt, aldus Fulcher. Het is maar de vraag of het beperken van het aantal slachtoffers een reden kan zijn geweest voor de Kruisvaarders om dit voorstel te doen. De dreiging om de volgende dag aan te vallen als de Turken zich niet zouden terug trekken wijst er overigens op dat de Kruisvaarders aan het bluffen waren, aangezien ze verhongerd waren en minder troepen hadden.

'Nadat Pieter, de ambassadeur, terugkeerde, werd het antwoord gegeven. Nadat zij het gehoord hadden, bereidden de Franken zich voor op het gevecht, ze lieten zich nergens door stoppen en

⁶³ T. Asbridge, 'The Holy Lance of Antioch: Power, Devotion and Memory on the First Crusade', 12.

⁶⁴ Ibidem, 12.

⁶⁵ Riley-Smith, *The First Crusade and the Idea of Crusading*, 59.

*plaatsten al hun hoop in God.*⁶⁶ Pieter de Kluizenaar fungeert, in deze comtext, als vertegenwoordiger van de Kruisvaarders en komt terug met het nieuws dat de Turken de voorstellen hebben afgewezen. De Kruisvaarders begonnen zich hierna voor te bereiden op de alles beslissende slag. Het is opvallend dat Fulcher schrijft dat de Kruisvaarders zich, nadat de onderhandelingen op niets uitkwamen, richtten op God. Hieruit kun je opmaken dat de enige reden dat ze al hun hoop op God vestigde te danken was aan het afwijzen van hun voorstellen door de Turken. De troepen marcheerden, in het bijzijn van in het wit gehulde priesters, richting slagveld. Fulcher noemt het strategische gebruik van banieren en standaarden en de tactische indeling van de troepen van de Kruisvaarders. Fulcher zegt ook dat Kerbogha de positionering en slagorde van de Kruisvaarders waarneemt. Het is pas als hij de troepen van de Kruisvaarders ziet, met het standaard van de Paus gedragen door Adhémar le Puy, dat hij begrijpt dat de strijd zwaar gaat worden. Kerbogha, zo vervolgt Fulcher, zegt tegen een gezant: *'Ik zal bericht sturen aan de Franken dat ik inga op het verzoek dat zij gisteren deden.'* De gezant, Amirdal genaamd, zeg dat het hiervoor te laat is.⁶⁷ Aan de beschrijvingen van gebeurtenissen in het kamp van de Turken moet naar mijn mening niet teveel waarde gehecht worden. Hier waren immers geen Franken bij en de woorden van Kerbogha zijn waarschijnlijk niet meer dan giswerk naar de Turkse reactie bij het zien van hun tegenstander. De slag zelf wordt weergegeven als een strijd tussen een goed georganiseerde groep Kruisvaarders en een versplinterd, weemoedig leger van Turken. De Kruisvaarders waren duidelijk tactisch beter ontwikkeld. Fulcher geeft een beschrijving van de linies waarin de troepen waren georganiseerd, in tegenstelling tot hun chaotisch aandoende tegenstanders: *'Toen de Turken zagen dat ze aangevallen werden door een heel leger van Franken, begonnen ze zich onstuimig te verspreiden zoals hun gewoonte, en pijlen af te schieten.'*⁶⁸

De overwinning op Kerbogha wordt echter wel, door Fulcher zelf, toegeschreven aan God's wil: *'Omdat hij ernaar streefde om tegen God te vechten, en de Heer dit zag, vernietigde hij zijn weelderigheid en macht.'*⁶⁹

Er wordt door Fulcher, met ooggetuige van de slag tegen Kerbogha, niks gezegd over een rol van de Heilige Lans. Het is pas in zijn versie van de brief van de leiders van de Kruistocht, geschreven op 11 september 1098, aan de Paus dat de Lans naar voren komt als een cruciaal element in de slag⁷⁰. De brief, geschreven in naam van Bohemond, Graaf Raymond van Toulouse, Godfried, Hertog van Lorraine, Graaf Robert van Normandïe, Graaf Robert van Vlaanderen en Graaf Eustasius van Boulogne: *'...with the Lord's Lance we boldly sought where their greater courage and strenght lay,*

⁶⁶ McGinty (vernoemd in Peters), *Fulcher of Chartres: Chronicle of the First Crusade*, 78.

⁶⁷ Ibidem, 80.

⁶⁸ Ibidem.

⁶⁹ Ibidem.

⁷⁰ Peters, *The First Crusade: the Chronicle of Fulcher of Chartres and Other Source Materials*, 81.

*and forced them to flee from their most advanced positions.*⁷¹

Raymond van Aguilers

Bij Raymond van Aguilers speelt de Lans daarentegen een belangrijke rol in de slag tegen Kerbogha. Dit is enigszins te verwachten. Raymond van Toulouse, volgens Raymond van Aguilers de rechtmatige eigenaar van de Heilige Lans, nam zelfs geen deel aan de slag vanwege ziekte, maar wordt via de Lans toch verbonden met de strijd. Pieter de Kluizenaar wordt ook genoemd door Raymond van Aguilers en onderhandelingen hebben volgens hem ook plaatsgevonden. De Kruisvaarders antwoorden op het verzoek van Kerbogha om alsnog te onderhandelen met de volgende woorden: *'Jullie waren er niet toe bereid toen wij dit wilden doen, nu dat wij in aantocht zijn, laat ieder voor zich vechten.'*⁷² De beschermende werking van de Heilige Lans wordt ook door Raymond van Aguilers beschreven. Hij schrijft dat tijdens de slag Adhémar de Heilige Lans draagt en dat niemand in zijn omgeving, door de kracht van de Lans, gewond raakt en niemand wordt getroffen door pijlen.⁷³

Gesta Francorum

In de Gesta wordt aan de vooravond van de grote slag Pieter de Kluizenaar opgevoerd, die als onderhandelaar met de Turken optreedt. Pieter zegt namens de leiders van de Kruistocht, nadat hij de Turken verzoekt om weg te gaan uit het Christelijke land: *'Zij staan toe, bovendien, dat jullie al jullie bezittingen, paarden, muilezels, ezels, kamelen, schapen, vee en al jullie andere bezittingen, zij staan jullie toe dit met jullie mee te nemen...'*⁷⁴ Het is opvallend dat de Kruisvaarders, verzwakt en gedecimeerd door honger en ziekte, de Turken hier toestaan het gebied te verlaten. Dit zou er op kunnen wijzen dat de Kruisvaarders er heilig van overtuigd zijn dat zij de slag tegen Kerbogha gaan winnen, maar dit lijkt minder waarschijnlijk. Fulcher beschrijft immers de reactie van de Kruisvaarders op de woorden van Kerbogha op de volgende manier: *'Intussen, ons leger, bang aan beide kanten, wist niet wat het moest doen. Enerzijds stond ondraaglijke honger hen te wachten, anderzijds beangstigde de Turken hen.'*⁷⁵ De missie van Pieter de Kluizenaar lijkt eerder op een bluff campagne, waarbij de Kruisvaarders hoopten dat de Turken zich terug zouden trekken. Bisschop Adhémar le Puy droeg ook volgens de Gesta de Heilige Lans tijdens de slag tegen Kerbogha. Er wordt echter niets vermeld over de beschermende macht van de Lans en ook niets over de fysieke werking van de Lans tijdens het gevecht. Kerbogha, althans, is volgens de Gesta niet onder de indruk

⁷¹ McGinty (vernoemd in Peters), *Fulcher of Chartres: Chronicle of the First Crusade*, 83.

⁷² Krey, *The First Crusade: The Accounts of Eye-Witnesses and Participants*, 185-189.

⁷³ Ibidem.

⁷⁴ Krey, *The First Crusade: The Accounts of Eye-Witnesses and Participants*, 182-185.

⁷⁵ Ibidem.

van de Heilige Lans, maar wel geïmponeerd door de formaties waarin het leger van de Kruisvaarders zich had opgesteld: '*...nadat ze de stad uit waren en Curbara de grote hoeveelheid Franken zag, was hij ontzettend bang.*'⁷⁶

De *Gesta* beschrijft ook de aanwezigheid van een (visionair) leger van Christus, gehuld in het wit en dragend witte standaarden. De auteur schrijft: '*Dit moet geloofd worden want vele van onze troepen hebben het gezien.*'⁷⁷ De auteur schrijft dat Sint Joris, Mercurius en Demetrius mee hebben gevochten en dat daarom vele Turken op de vlucht sloegen.

Bij de *Gesta* komt in grote lijnen hetzelfde verhaal naar voren als bij Fulcher en Raymond van Aguilers. In de drie de bronnen benadert Pieter de Kluizenaar Kerbogha en stelt onderhandelingen voor. Het oogmerk van deze onderhandelingen lijkt echter meer intimidatie te zijn geweest van de Turken en het dringende, neerbuigend advies om het Christelijke land te verlaten. De Kruisvaarders waren in werkelijkheid niet in de positie om een dergelijk advies aan Kerbogha af te dwingen. Dit wisten ze zelf ook: de *Gesta* stelt dat de Kruisvaarders bang waren en Fulcher laat weten dat de Kruisvaarders, als gevolg van de mislukte onderhandelingen van Pieter de Kluizenaar, dan maar besluiten om al hun hoop bij God te plaatsen. Dit alles vond plaats twee weken na de vondst van de Heilige Lans. Al met al duidt dit erop dat de Kruisvaarders weinig belang hechtten aan de Heilige Lans als middel om de slag tegen de Turken te winnen.

Nadat Kerbogha was verslagen en de Kruisvaarders het Turkse kamp hadden geplunderd, waarbij de vrouwen vermoord werden, trokken de overwinnaars niet verder⁷⁸. Over het lot van Antiochië was inmiddels onenigheid ontstaan tussen de Noormannen en de Provençalen.

⁷⁶ Krey, *The First Crusade: The Accounts of Eye-Witnesses and Participants*, 183-185.

⁷⁷ Ibidem.

⁷⁸ McGinty (vernoemd in Peters), *Fulcher of Chartres: Chronicle of the First Crusade* (Philadelphia, 1941), 80.

CONCLUSIE

Uit het onderzoek dat ik heb verricht is te concluderen dat de bronnen waar ik gebruik van maak allen een eigen wil hebben. Ze bieden allen een apart perspectief op de Kruistocht en spelen ieder een belangrijke rol in het beantwoorden van mijn onderzoeksvraag. De toespraak van Paus Urbanus vormde het startsignaal voor de Kruisvaarders om naar Jeruzalem te trekken en is door elke bron die ik heb besproken anders neergezet. De manieren waarop deze toespraak is neergezet is een perfecte illustratie van de tijdsgeest van Fulcher, Robert van Rheims, Raymond van Aguilers, de auteur van de Gesta en Baldric van Dol. Waar de een het barbaarse karakter van de heidenen benadrukt, laat de ander de religieuze vroomheid van de Kruisvaarders naar voren komen. Het Concilie van Clermont fungeert ter illustratie van het religieuze klimaat waarin de Kruisvaarders leefden en de Kruistochten plaatsvonden. Hoewel de bronnen afwisselende informatie geven, is het belangrijk dat zij allen de kruisvaarders zien als goed en de trek naar Jeruzalem als legitiem. De ongelovigen zijn hierbij automatisch slecht. Dit zegt iets over de belevingswereld van de Kruisvaarders, de belevingswereld was helemaal voltrokken van religieuze denkbeelden. Al zijn de bronnen wisselend, zij schetsen wel een duidelijk beeld van het religieuze klimaat.

Gegeven het feit dat er wisselende bronnen zijn over zowel het Concilie van Clermont als de vondst van de Lans zegt ook iets over de (eventueel politieke) agenda's van verschillende auteurs. Zo is te merken dat er tussen de verhalen van Raymond van Aguilers en de belangen van Raymond van Toulouse een sterk verband zichtbaar is. Maar het zegt ook iets over de manier waarop de auteurs belangrijke gebeurtenissen achteraf beschreven in de wetenschap dat de uitkomst van de gebeurtenissen zeker was. De wijze van het bedrijven van geschiedschrijving komt naar voren. Dit zijn de bindende factoren bij het Concilie van Clermont, de Kruistocht en de vondst van de Lans.

De bron van Raymond van Aguilers legt, vanwege zijn associatie met Raymond van Toulouse, de nadruk op de Lans als eigendom van zijn patroon en zet hierbij de legitimiteit van de visioenen van Peter Bartholomeus aan. De Gesta is te zien als een meer genuanceerde bron, de auteur laat niet duidelijk merken dat hij aan een leider gelieerd is. De auteur twijfelt aan de authenticiteit van de Lans en hecht niet te veel belang aan de persoon van Peter Bartholomeus. Toch schrijft de auteur van de Gesta dat de Lans in eerste instantie door velen met vreugde werd onthaald, hierna neemt de twijfel over de visioenen van Peter Bartholomeus toe. Fulcher geeft ook weer dat de Lans met vreugde werd onthaald, maar dat er zeker sprake was van twijfel. Adhémar twijfelde aan de authenticiteit van de visioenen en later blijkt dat Peter Bartholomeus zelfs een proef doorgaat om te bewijzen dat hij echt visioenen ontving.

Er is eerder geschreven door Adhémar le Puy dat de Kruisvaarders het vaak op hebben moeten nemen tegen legers die vele malen groter waren dan hun leger. Het is dus niet verwonderlijk dat zij een slag wonnen ook al waren ze in de minderheid. Het is wel verwonderlijk dat zij in zulke extreme omstandigheden hebben kunnen overleven en toen nog een slag hebben kunnen winnen. Met zulke slechte omstandigheden hadden de Kruisvaarders niet eerder te maken gekregen en daarom was hun verwondering des te groter toen zij zagen dat de Turken op de vlucht sloegen tijdens de slag buiten Antiochië.

Voor de periode van twee weken tussen de vondst van de Lans en de slag tegen Kerbogha zijn meerdere verklaringen. Het is namelijk onlogisch, aangezien men enthousiast reageerde op de vondst van de Lans en omdat latere bronnen de Lans hebben aangeduid als de oorzaak van de Christelijke overwinning, om nog langer te wachten met vechten. De Kruisvaarders werden met de dag zwakker en er stierven velen ten gevolge van honger en ziekte. Het is mogelijk dat men aan het wachten was op extra manschappen van Keizer Alexius of dat een toenemende rivaliteit tussen de leiders van Kruistocht voor vertraging zorgde. Deze oorzaken lijken logischer en als deze zouden kloppen zou het betekenen dat de Lans geen rol heeft gespeeld in de overwinning. Bronnen zouden dit overdreven hebben omdat ze in ongelof waren van de overwinning en, in het geval van Raymond van Aguilers en Raymond van Tours, om bepaalde figuren belangrijker te laten lijken.

Ondanks feit dat sommige wel in de authenticiteit van de Lans geloofde, werd de Lans zelf wel als iets buitengewoon belangrijks gezien. Dit was een product van het religieuze klimaat waarin de vondst van de Heilige Lans werd gedaan. De Kruisvaarders leefden in een wereld die doordrenkt was met religieuze denkbeelden. Ook al was de vondst van de Lans geënceneerd, men ging ervanuit dat het een bepaald effect zou hebben op de troepen. Het is verder ook geen toeval dat de Heilige Lans afkomstig was uit Jeruzalem, de eindbestemming van de Kruisvaarders en de plek waar Jezus was gekruisigd.

BIBLIOGRAFIE

Asbridge, Thomas. "The Holy Lance of Antioch: Power, Devotion and Memory on the First Crusade." *Reading Medieval Studies* 33 (2007): 3-36. Print.

Bachrach, David S. "*Religion and the Conduct of War, C.300-c.1215*". Woodbridge: Boydell, 2003. Print.

Mayer, Hans Eberhard. *The Crusades*. 2nd ed. Oxford: Oxford UP, 1988. Print.

Krey, Augusta C. "*The First Crusade: The Accounts of Eyewitnesses and Participants*", (Princeton: 1921).

Munro, Dana C. "Urban and the Crusaders", *Translations and Reprints from the Original Sources of European History*, Vol 1:2. Philadelphia: University of Pennsylvania, 1895). Print.

Peters, Edward. *The First Crusade: the Chronicle of Fulcher of Chartres and Other Source Materials*. Philadelphia: University of Pennsylvania, 1971. Print.

Raoul, Bernard S. Bachrach, and David Stewart Bachrach. *The Gesta Tancredi of Ralph of Caen: a History of the Normans on the First Crusade*. Burlington, VT: Ashgate, 2005. Print.

Riley-Smith, Jonathan Simon Christopher. *The First Crusade and the Idea of Crusading*. Philadelphia: University of Pennsylvania, 1986. Print.

Runciman, Steven. *A History of the Crusades*. Cambridge University Press, 1951. Print.

Tyerman, Christopher. *God's War: a New History of the Crusades*. Cambridge, MA: Belknap of Harvard UP, 2006. Print.

Tudebodus, Petrus. *Historia De Hierosolymitano Itinere: Translated, with Introduction and Notes, by John Hugh Hill and Laurita L. Hill*. Philadelphia: American Philosophical Society, 1974. Print.

British Broadcasting Corporation, 'Americas' (versie 25 september 2001),
<http://news.bbc.co.uk/2/hi/americas/1563722.stm> (19 juni 2011).